

BIBLIOTECA

R.25.489

DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

Sèrie P - Número 81 / II Legislatura / Setè període

Dimecres, 11 de febrer de 1987

Presidència
del Molt Honorable Sr. Miquel Coll
i Alentorn

Sessió Plenària núm. 66

Primera reunió

SUMARI

La sessió s'obre a tres quarts d'onze del matí i tres minuts.

Debat general sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (Punt primer de l'ordre del dia.)

Exposició : M. H. Sr. President de la Generalitat, la qual es descabdella en els punts següents :

Presentació del debat (p. 3718).

Les raons d'ésser de l'Estatut (p. 3718).

Antecedents i plantejaments de la negociació de l'Estatut (p. 3719).

El procés estatutari. De l'Estatut de Sau al del 1979 (p. 3720).

L'evolució de la política autonòmica del 1979 ençà (p. 3721).

Mecanismes d'involució autonòmica (p. 3722).

Aspectes importants del concepte d'autonomia (p. 3725).

L'autogovern assolit (p. 3727).

El sostre autonòmic reclamat (p. 3728).

L'Estatut del 1979 com a pacte d'Estat (p. 3729).

Per una rectificació de la política autonòmica del Govern central (p. 3731).

La presència de Catalunya en la política i en el progrés d'Espanya (p. 3731).

La voluntat d'ésser (p. 3732).

La sessió se suspèn a tres quarts d'una del migdia i tres minuts.

SESSIÓ PLENÀRIA Núm. 66

La sessió s'obre a tres quarts d'onze del matí i tres minuts. Presideix el M. H. Sr. President del Parlament, acompanyat de tots els membres de la Mesa, la qual és assistida per l'Oficial Major i el llet-rat Sr. Pau.

Al banc del Govern seu el M. H. Sr. President de la Generalitat, acompanyat dels H. Srs. Consellers de Governació, d'Economia i Finances, d'Ensenyament, de Cultura, de Sanitat i Seguretat Social, de Política Territorial i Obres Públiques, d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, de Treball, de Justícia, i de Comerç, Consum i Turisme.

Ordre del dia

1. *Debat general sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.*
2. *Preguntes.*

El Sr. PRESIDENT : Comença la sessió.

Aquesta Presidència ha d'anunciar que, d'acord amb l'article 128.4 del Reglament, ha estat dreçada la llista ordenada de les preguntes que s'han presentat per respondre oralment en el Ple, i també els noms dels qui les han formulades. Així mateix, ha de fer avinent que la dita llista ha estat distribuïda a les il·lustres senyores diputades i als il·lustres senyors diputats, per la qual cosa prega que se l'eximeixi de la seva lectura.

Debat general sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya

Entrem ara, doncs, a l'ordre del dia, i el primer punt és : Debat general sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

La intervenció del Molt Honorable President de la Generalitat iniciarà aquest debat. I, abans de donar-li la paraula, aquesta Presidència es complau a informar els il·lustres membres de la Cambra, i especialment els oradors que han d'intervenir en el debat que anem a començar, que, en atenció a l'excepcional importància del tema que ens ocuparà, es proposa d'ésser benèvol en la mesura del temps destinat a intervencions, amb l'esperança, però, que tots els il·lustres oradors faran ús d'aquesta flexibilitat amb la deguda discreció.

I ara, doncs, el Molt Honorable President de la Generalitat, senyor Pujol, té la paraula.

El Sr. PRESIDENT DE LA GENERALITAT (Jordi Pujol) : Molt Honorable senyor President, senyores i senyors diputats. Anem a fer un debat d'una extrema importància. En realitat, aquest és el més important dels debats que hi ha hagut en aquest Parlament. Anem a discutir quin és el grau d'aplicació de l'Estatut, però, de fet, anem a analitzar quelcom molt més important que això, anem a veure si l'aplicació dels plantejaments constitucionals, institucionals, polítics, que es varen fer entre 1975 i 1980, i tota la posterior evolució, porten o no a donar satisfacció a l'aspiració multiseccular de Catalunya de ser un poble amb els seus drets reconeguts i les seves possibilitats de realització i de projecció assegurades.

La transició política i la restauració democràtica foren un moment decisiu, un moment de transcendència històrica, per a moltes coses, per a molts problemes —molts problemes pendants—, per a moltes aspiracions. La de Catalunya era una

d'elles, i molt principal : el reconeixement de la personalitat de Catalunya i la consecució d'uns marges suficients de llibertat i de decisió han estat el tema central de la nostra història, des de fa moltíssims anys; de la nostra, de la de Catalunya, i en bona part, també, de la de tot Espanya : fins i tot, molts historiadors consideren aquesta qüestió un dels elements capitals de la història espanyola —i més de la història espanyola contemporània—, un dels elements que ha marcat —per a bé i per a mal— el desenvolupament polític, cultural i econòmic d'Espanya.

Anem a veure, doncs, anem a discutir si en aquest terreny hem avançat o no; si, previsiblement, deixarem resolt per sempre més aquest contenciós o no; si aquesta oportunitat històrica s'ha perdut o no.

Aquest no és un debat de política conjuntural. Cap de nosaltres pecarà de presumpció si diem que és un debat que afecta els fonaments de la nostra educació com a poble i del nostre viure col·lectiu.

Per tant, aquest és un debat que estic segur que tots farem un gran esforç per no banalitzar, i celebro, després de sentir les paraules del senyor President de la Cambra, que tothom hi podrà dedicar tot el temps que calgui.

També vull expressar la meua esperança i el meu desig que tots plegats, avui, aquí, no ens equivocarem de debat. Això és el debat sobre el grau d'autogovern que l'Estatut, tal com està sortint, ens atorga, i que previsiblement ens atorgarà; i és el debat sobre si, això, ho considerem suficient o no.

Jo voldria ser el primer de no equivocar-me de debat. Els garanteixo que el meu discurs procurarà no criticar ningú dels de casa, és a dir, cap partit polític català. O, millor dit, més exacte, els comentaris a voltes crítics que faré a la negociació de l'Estatut van dirigits a tots nosaltres. No són crítiques polèmiques, perquè les dirigiré també contra mi mateix. Són crítiques per a entendre el que ha passat i on som. D'entrada m'excuso de qualsevol mancament involuntari que pugui cometre a aquesta norma que ara exposo.

Per altra banda, aquest no és només un debat polític, ni és tampoc un debat que s'hagi de fer només en el Parlament, ni que s'hagi d'acabar ara i aquí, hauria de ser també un debat intel·lectual, un debat sobre el sentit de la nostra història, sobre el paper de Catalunya, sobre la nostra realitat social, sobre la nostra realitat demogràfica, sobre l'economia, sobre la llengua i la cultura, sobre la nostra identitat nacional. És un debat que ha de fer tot el país, que tothom s'ha de preguntar —aquestes preguntes se les ha de fer tothom—, és un gran debat a nivell de tot el país.

Dit això, no s'estranyin que el meu discurs no se cenneixi només a l'Estatut, i només als aspectes més estrictament polítics i més actuals de la situació catalana, sinó que, per exemple, es parli també de les raons de ser del nostre autonomisme català i dels antecedents de la nostra situació actual; no pas, òbviament, dels antecedents molt llunyans, però sí dels que més directament han conduït a l'estat actual de coses.

I, en aquest sentit, abans que res, els vull recordar les raons de ser de l'Estatut, i les raons de ser de la reclamació durant més de cent anys de l'Estatut. Per què l'hem estat reclamant, per què i per a què volem l'Estatut? L'hem reclamat, sobretot —i, quan dic «sobretot», vull dir no només, però sí principalment—, l'hem reclamat sobretot per dos motius : per

una voluntat d'afirmació i de defensa de la nostra identitat, identitat que —i és per això que en reclamem el reconeixement i el respecte— és diferent de la de la resta d'Espanya, i l'hem reclamat també, sobretot, per una voluntat i un dret d'autogovern. Poden afegir-s'hi dues raons més —importantes, però que no han estat les més determinants—, que són : la convicció que l'autonomia seria més eficaç perquè estaria més a prop de la gent i dels problemes, i la convicció que l'autonomia és una forma d'aprofundiment de la democràcia.

Aquestes són les motivacions. Analitzem ara els antecedents de la situació actual. En la reivindicació de l'Estatut durant el temps del règim franquista nosaltres vàrem fer servir —nosaltres vull dir Catalunya en el seu conjunt— el precedent de l'Estatut del 1932. Jo m'he preguntat més d'un cop si això no va ser un error, perquè l'Estatut del 32 tenia limitacions polítiques, econòmiques i competencials importants, i, sobretot, perquè no reconeixia el fet nacional català, i arrencava d'una concepció de l'Estat, és a dir acceptava un plantejament institucional ideològic, que difícilment podia permetre una àmplia autonomia.

Comparem, per exemple —per entendre què vull dir—, el nostre plantejament amb el del País Basc; comparem, concretament, la base intel·lectual i ideològica de la nostra reivindicació amb la del País Basc. Ells, de fet, reivindiquen el restabliment dels furs; el nacionalisme basc té un substrat foralista que el nostre va abandonar ja fa temps o, més exactament, que en realitat no ha tingut mai. *Grosso modo*, és com si nosaltres haguéssim reivindicat la situació d'abans del 1714, *grosso modo*; que seria, aquesta, la situació d'abans del 1714, una situació possible només en una concepció de l'Estat diferent de la que nosaltres mateixos hem acceptat.

Pot dir-se —i amb això no hi dono cap sentit pejoratiu, i menys després de la valoració que faré d'alguns resultats, no hi dono cap sentit pejoratiu—, però pot dir-se que els plantejaments bascos eren més anacrònics i menys moderns, o aparentment menys moderns que els nostres. I no ens enganyem —i recordem-ho bé—, molta gent, aquí i fora d'aquí, a la resta de l'Estat, molta gent hi ha fet brometa sobre el caire foralista i molt d'*Ancien Régime* del nacionalisme basc, molta gent. Tinguin present —i això explica moltes coses— que el Partit Nacionalista Basc no es diu realment Partit Nacionalista Basc, sinó que en la seva denominació d'origen i en basc es diu «Partit que defensa Déu i els furs», és aquest el nom. I això, òbviament, queda molt lluny dels nostres plantejaments, dels de tots nosaltres, i del que normalment s'entén per modernitat. I xoca molt. Però, precisament perquè és tan extemporani, pot produir un autèntic canvi en les estructures estatals i en la relació d'Euskadi amb l'Estat, cosa molt més improbable quan —com és el nostre cas, el de tots nosaltres—, de fet, es parla en termes de cultura política el mateix llenguatge de Madrid i, en general, el llenguatge dominant en la cultura política europea moderna.

Hi ha uns altres fets que expliquen la diferència de l'evolució basca i navarresa i la nostra : que el foralisme basc es va conservar íntegrament fins al 1839 —o sigui, fins a una data relativament recent—, i parcialment —i fins i tot totalment a Navarra— fins avui mateix. Hi ha un altre fet, sobre el qual no cal insistir perquè és prou evident, i és que la situació política basca i navarresa varen ser molt diferents de la nostra, durant

els anys de la transició, i encara ho són.

Val a dir, però —hi insisteixo, en això, vull emfasitzar-ho perquè, altrament, no s'entendria què va passar—, que, segons tots —tots, de tota mena i condició i de totes bandes—, segons tots els negociadors de l'Estatut del 1979, el nostre Estatut, amb la lectura que se'n feia aleshores, havia de donar el mateix resultat. No ha estat així perquè molt aviat s'ha abandonat aquella lectura per una altra de molt més restrictiva. És el primer cop, en el curs d'aquest discurs, que els parlo de la lectura de l'Estatut, però m'hi hauré de referir, a aquest concepte, moltes altres vegades.

Tot això té una explicació. És una explicació que es desprèn dels nostres plantejaments culturals i polítics generals. Una explicació que ve de lluny, perquè aquests plantejaments són els de sempre, del catalanisme polític, i nosaltres, en el fons, en el terreny de les idees, vàrem recollir el que havia estat la tradició del catalanisme polític, des del començament, de fet. I, evidentment, varen ser també aquests els plantejaments que es varen fer l'any 31, i és lògic que hagin estat també els nostres.

El nacionalisme català, ni políticament ni culturalment —i vull fer notar que empro la paraula «cultura» sobretot, ara, en el sentit de cultura política—, no s'ha desinteressat de l'estructura global de l'Estat espanyol i de tot allò que incideix en el progrés general d'Espanya, i sempre ha assumit, conscientment o no, conscientment o no ha assumit sempre un paper catalitzador, un paper estimulador del conjunt d'Espanya. I així es comprèn que, de fet, haguem estat molt menys rupturistes que els bascos. I en dir «rupturistes» no vull dir «separatistes» —que això és un altre tema—; vull dir molt menys rupturistes del sistema modern d'Estat europeu i del seu funcionament. Això em permet ara referir-me —també encara situant-me en com es van desenvolupar les coses pels volts de l'any 78, 79— a un punt que aquests darrers anys ha donat molt de joc i que, fins i tot, figura en la Constitució com a raó de ser allà, a la justificació de les autonomies : és el tema de la solidaritat.

Vull subratllar que de cap manera no es pot acusar Catalunya d'insolidària, que sempre ha contribuït amb escreix al desenvolupament espanyol i sempre ha dit i reconegut que ho havia de fer. És més —i només caldria consultar els diaris de l'època per comprovar-ho—, els polítics catalans vàrem ser els primers que, ja abans de 1975 i, després, durant els anys de la transició, vàrem posar seriosament, i no per motius electorals, aquest tema sobre la taula.

En l'Estatut també vàrem introduir una referència a la solidaritat entre els pobles d'Espanya, i el nacionalisme català i tot Catalunya vàrem actuar durant tota la transició moguts sobretot per la preocupació de la governabilitat de l'Estat i de la consolidació de la democràcia, sacrificant, fins i tot, no solament en el to i en les paraules, sinó també en el fons, algunes de les nostres reivindicacions, o almenys el plantejament d'algunes de les nostres reivindicacions. Això també fou una forma de solidaritat. Per altra banda, també crec —i em sembla oportú recordar-ho, encara que sigui una mica fora de tema— que és important dir que hi podria haver solidaritat sense autonomia i, sobretot, que l'autonomia no és ella sola la peça bàsica del desenvolupament d'una regió. Més encara, convé recordar —ho repeteixo, de passada, perquè no és l'objecte d'aquest debat— que el desenvolupament català no ha estat a causa de

l'autonomia, entre altres raons perquè, de fet, fins ara mai no havíem tingut autonomia, i sí que havíem tingut desenvolupament. Crec que és bo establir bé les causalitats, és a dir, les relacions de causa-efecte, per tal de centrar avui o quan calgui tota possible discussió aquí i fora d'aquí —sobretot fora d'aquí—, tota possible discussió sobre autonomia, solidaritat i desenvolupament.

El que he estat dient sobre les actituds de fons nostres crec que explica algun dels plantejaments dels partits catalans parlamentaris durant els anys decisius de la transició.

Aquests aspectes que vull subratllar dels nostres plantejaments són els següents :

La preocupació per la governabilitat de l'Estat i per la consolidació democràtica; conseqüentment amb això, el rebuig del radicalisme, la preocupació per la solidaritat i per la superació dels desequilibris territorials i la no-utilització de l'argument del fet diferencial, que, per altra banda, és ben real, i, de fet, és a la base de la nostra reivindicació.

Jo els convido que repassin la literatura política i parlamentària dels anys trenta, per exemple, i els de la segona meitat dels setanta, i notaran la gran diferència que hi ha en aquest sentit.

També els he de confessar que no estic gens segur que això fos un encert, no n'estic segur, però fou un tribut —això sí, fou un tribut més— a la preocupació, a la pruija per la governabilitat i per la consolidació de la nova situació.

Un dels resultats de tot això fou la generalització autonòmica; més exacte, no és que des de Catalunya es proposés la generalització autonòmica en la forma que es va plantejar. No ens semblava realista i, a més, sabíem amb tota certesa que ens perjudicaria. És més, sabíem que, en part, es feia contra nosaltres. Ho sabíem. Es feia la millor de les interpretacions perquè Espanya..., deien : «Espanya no podrà acceptar que només Catalunya, Euskadi i Galícia siguin autònomes». I, en la pitjor de les interpretacions, es feia —o pot ser que es fes— per clara voluntat d'aigülar l'autonomia de les nacionalitats històriques.

Amb tot, no podem negar que els nostres propis plantejaments de solidaritat i de governabilitat i de gran prudència nacionalista varen aplanar el camí cap a aquesta generalització.

Bé és cert també —i això ho he d'emfasitzar molt—, perquè el compromís assumit el mes d'agost, els primers dies d'agost de 1979, per la UCD i pel PSOE era molt precís, molt precís, i és un compromís que no s'ha complert; bé és cert també que aquesta generalització estava prevista inicialment d'una manera diferent de com després s'ha dut a terme, molt diferent, d'una manera molt diferent.

La pràctica política i la voluntat política dels successius governs espanyols, d'aleshores ençà, l'han feta més automàtica, més anivelladora i, conseqüentment, més restrictiva del que en principi s'havia dit. El resultat és —entre altres coses— que ara a Espanya hi ha dos tipus d'Estatut, el de les dues autonomies de concert, que funciona ja d'una manera diferent —que, en un cert sentit, formen part d'un món diferent—, i la resta. I és cert que això ens crea dificultats grans en molts sentits, perquè així com les dues primeres funcionen —ho repreteixo— d'una manera diferent, en el cas de les altres ens trobem que la vocació i la sensibilitat autonòmiques d'aquestes altres autonomies són molt —i, de vegades, molt però molt— inferior a les nostres.

Com vostès recorden, el procés estatutari va començar amb

l'anomenat Estatut de Sau. Aquest Estatut de Sau, amb algunes variants, és el que després, el mes de desembre de 1978, els partits parlamentaris catalans varen aprovar, i que es va trametre a les Corts perquè fos discutit a la Comissió Constitucional i després al Ple del Congrés i del Senat, i després plebiscitat.

La Comissió va actuar a través d'un sistema de ponència oberta i conjunta dels partits polítics parlamentaris, catalans i no catalans, però també hi hagué, hi va jugar un paper molt primordial —molt primordial, molt decisiu—, una comissió en representació del Govern, formalment del Govern —i també en representació de tots els partits—, una comissió que es reunia a la Moncloa.

És a dir, aquest projecte, com els dic, fou aprovat per les Cambres, plebiscitat amb el suport i l'aval de totes les forces polítiques parlamentàries catalanes —cal recordar-ho, això—, i és l'actual Estatut de 1979.

Quines diferències hi ha entre l'Estatut de Sau i el de 1979? N'hi ha moltes, i, evidentment, a la baixa. Evidentment, del que hem de parlar no és de l'Estatut de Sau, sinó parlar del nostre, del del 79. Però, de tota manera, sí que els vull explicar una mica aquestes diferències pel que després veuran; després els explicaré per què els parlo de l'Estatut de Sau, però ho faré per sobre; em limitaré a dir —molt per sobre— que en el trajecte de Sau a la Moncloa —i al Ple del Congrés i del Senat— vàrem perdre competències per dictar normes —entre altres— de desenvolupament de l'execució dels drets i deures constitucionals, que en vàrem perdre també en el capítol de la policia autonòmica i en el de l'administració de justícia, que es va introduir la figura —molt perillosa per a una autonomia real— de l'alta inspecció en matèries com l'ensenyament, la sanitat, la seguretat social, el treball. A més, l'Estatut del 79 fa una expressa referència a la subsistència de les diputacions provincials —cosa que no figurava a l'Estatut de Sau— i, finalment —«finalment» és un dir, perquè hi hauria altres coses, altres coses a recordar—, en aquesta llista curta, finalment, la Generalitat perdia importants competències recaptatòries i, a més, s'introduïen en l'Estatut del 79 conceptes que després han permès limitar molt, moltíssim, a través de la política del Govern central i de les decisions al Tribunal Constitucional, les possibilitats de la Generalitat de dur a terme una política econòmica.

O sia que l'Estatut actual marca ja una reculada sensible respecte al de Sau. Quan algunes vegades el President del Govern em pregunta quin és el sostre de la nostra reivindicació, jo li contesto que, d'entrada, el que correspondria al que sortís del fet que la Generalitat guanyés tots els recursos que ella i el Govern central plantegen al Tribunal Constitucional. Aquest Estatut correspondria al que nosaltres enteníem que era l'Estatut del 79, i que, al nostre entendre, la lectura del Govern central i, en determinats casos, del mateix Tribunal Constitucional després han rebaixat.

Aquest és l'Estatut que vàrem plebiscitar, i és el que ara defensem, i és el que tenim dret a defensar, d'acord, això sí, amb la lectura que en fem i que creiem que és la de tothom l'any 79. Però afegeixo, quan parlo amb el President del Govern, que el nostre sostre més real era el de l'Estatut de Sau, que vàrem redactar entre tots. I subratllo —ho subratllo sempre, però ho subratllo expressament quan parlo amb el President del Govern— que, en aquell moment, el Grup parlamentari més

nombrós —i, per tant, més representat en la ponència de Sau— era el Grup parlamentari Socialista.

I, com els deia abans, per què els parlo de l'Estatut de Sau, si el que varem aprovar —amb els nostres vots, i, de fet, l'únic ara que hem de discutir— és el del 79? Els en parlo perquè la diferència que hi ha entre l'un i l'altre és el preu del pacte, això és el preu del pacte. L'Estatut fou el resultat d'un pacte, fou el resultat d'un pacte d'Estat, i el que Catalunya va pagar és la diferència entre el que realment demanava i el que després va acceptar.

El compromís de la nova situació democràtica envers Catalunya existeix des del primer moment de la transició —i d'abans i tot, d'abans de la Constitució, òbviament— i era un compromís assumit per tota les forces i institucions de signe democràtic. També hi havia un compromís de Catalunya, que era el de contribuir, amb tota la seva força, a la consolidació democràtica espanyola i al progrés general del país. I així s'entenen les nostres posicions que al començament d'aquest discurs he explicat: la nostra voluntat de contribuir a la governabilitat d'Espanya, la referència que he fet a la solidaritat..., tot això, justament, la diferència que hi ha entre l'Estatut de Sau i el definitivament aprovat. És a dir, nosaltres renunciem a unes determinades reivindicacions; nosaltres, per altra banda, fem una aportació a la governabilitat i a la solidaritat, i, per fer-ho, entenem que hem de fer aquesta renúncia. És el preu del pacte —ho repeteixo. Per tant, l'Estatut de 1979 ja és el resultat del pacte, i s'ha d'observar, i s'ha d'observar amb l'esperit i la lectura d'aleshores, del moment en què es va fer el pacte. Quan es construeix un país s'ha de ser escrupolós amb l'observança de les normes del joc perquè el que es construeix ha de durar i ha de ser vàlid per a tothom, i el que no es pot fer és canviar les peses a mig pesar. El que no es pot fer és canviar les peses a mig pesar.

El cas és que, malgrat una certa decepció —perquè em sembla que així va ser; per altra banda, això és una cosa freqüent quan s'ha fet un pacte, on tothom sol haver de cedir—, i tot i admetent que moltes vegades, justament, aquest punt de decepció de tots plegats és el que pot donar una garantia després de perdurabilitat, però, malgrat tot això, tots plegats varem votar l'Estatut del 79 i tots els partits aquí representats varem recomanar el vot a favor de l'Estatut del 79.

Personalment, el vaig considerar una eina per construir Catalunya —així mateix ho vaig dir—; però això era ja molt important, això ja valia la pena.

I ara, la pregunta, la pregunta que ens congrega avui, aquí, és: després de set anys, quina és la realitat del nostre autogovern? És a dir, l'Estatut que realment tenim —no el que ens pensàvem que teníem, sinó el que està sortint de la pràctica política, de la relació de forces i de les sentències del Tribunal Constitucional—, aquest Estatut, què és? Quin grau d'autogovern ens garanteix? És o no és una eina bona per construir Catalunya?

Per respondre això, crec que serà bo que ho anem fent a través d'una sèrie d'aproximacions, i una d'elles és que analitzem com han anat les coses del 79 ençà. Del 79 ençà, hi ha hagut uns quants períodes.

Primer període favorable: era quan la Bàltica encara no s'havia glaçat. Vostès ja entenen el sentit d'aquesta frase; era quan la Bàltica encara no s'havia glaçat. Fou un període bo des del punt de vista de les transferències i des del punt de vista de la

interpretació que generalment es donava als textos constitucional i estatutari. Fou un període també durant el qual el Govern central veia amb bons ulls una possible absorció, o almenys una reducció molt i molt important, de les diputacions per part de la Generalitat. Un període en què a la Generalitat se li reconeixia un rang especial. Finalment, el finançament va tenir un tractament esperançador, tot i que la discussió de la LOFCA fou ja un seriós toc d'atenció. Durant aquest període, de fet, només funcionaven dues autonomies —i fins i tot en algun moment dues pre-autonomies—, que eren la basca i la nostra. Previsiblement això era jugada cantada, la proliferació autonòmica havia de repercutir negativament en aquesta situació, i també hi havia de repercutir la superació d'una situació psicològica que fora de Catalunya molta gent tenia, i que durant uns anys havia pesat, frenant les actituds tradicionals de signe centralista i contrari a la realitat plural d'Espanya. Era previsible que, amb el temps, aquests complexos s'anirien superant i que es tornaria a actituds tradicionals menys obertes, de cara a les reivindicacions catalanes.

Bé, i d'acord amb aquest esquema així anaven evolucionant les coses, lentament, fins que el 23-F va accelerar el procés. La Bàltica, que s'estava glaçant de mica en mica, aquell dia es va glaçar del tot i de cop; del tot i de cop. I el dia 24 a la tarda, el 24 de febrer, això ja va ser evident. El canvi va ser rotund en tot, en els signes externs, per exemple. Se'm demana a mi personalment, ja el 8 d'abril, amb motiu de la meua primera visita al nou President del Govern, el senyor Calvo Sotelo, per exemple, que retiri la bandereta del meu automòbil, cosa a la qual em vaig negar, o bé se m'anuncia, en aquesta mateixa entrevista, quina serà la futura política autonòmica, cosa que em va fer dir a la sortida, per primera vegada, vaig utilitzar per primera vegada una expressió que després me l'han sentida dir moltes vegades, que s'anava a la laminació de l'autonomia.

Entrem en una tercera etapa, conseqüència d'aquesta evolució i d'aquest fet, que és la que en podríem dir l'etapa de la LOAPA. Què va significar la LOAPA? Va significar un intent de situar una superllei com a norma interposada entre la Constitució i els respectius Estatuts, amb la finalitat d'interpretar, concretar i desenvolupar l'abast de les previsions competencials contingudes en el Títol VIII de la Constitució. Concretament, pretenia decidir l'abast i el significat de conceptes constitucionals, com competència exclusiva, execució, desenvolupament legislatiu, bases, normes bàsiques, principis de prevalença de les normes de l'Estat, harmonització, normativa, i tota mena d'aspectes sobre coordinació i subordinació de les comunitats autònomes respecte de l'Administració central. És a dir, es tractava de definir el que nosaltres —tots els partits polítics catalans— havíem donat per definit l'any 1979 a través d'aquell pacte del 79. Es tractava de redefinir-lo ara amb uns criteris molt poc autonòmics i amb una intervenció, com a mínim hem de dir que molt limitada i parcial, de les forces polítiques catalanes.

El Tribunal Constitucional va donar la raó a la Generalitat en la part més substancial del recurs que varem plantejar. Concretament, va negar d'una manera ben clara i explícita el dret del poder legislatiu a donar normes d'interpretació de la Constitució. Va reclamar que les lleis de base donin marge a l'acció legislativa i executiva de les comunitats autònomes; va establir que les actuacions autonòmiques no poden ser controlades per

l'Administració central; va deixar clar que els acords de les comissions mixtes són vinculants per a l'Estat, no per al Govern només, per a l'Estat; va aclarir que les competències sectorials convocades pel Govern no poden incidir en l'àmbit competencial, i, finalment, entre altres coses de menys entitat, va dir que no té base constitucional la pretesa igualtat de totes les comunitats autònomes, és a dir, va rebutjar el principi d'homogeneïtzació autonòmica.

La sentència fou una gran victòria política i també jurídica de l'autonomia, però aviat va aflorar la por que per altres camins es mirés de reintroduir els criteris involutius que la LOAPA havia mirat d'implantar. Tan aviat que jo mateix ja el 27 de setembre, o sia, un mes i mig després de la sentència, motiu del debat de política general aquí mateix, jo ja deia en aquest Parlament, deia textualment: «Això no s'acaba aquí. La nostra victòria jurídica, política i moral no és suficient, i l'esperit que va inspirar la LOAPA podria cercar altres camins d'acció.» I, de fet, en part, així ha estat.

El Tribunal Constitucional continua essent la nostra principal arma de defensa, però fins i tot quan els recursos són guanyats per la Generalitat la suspensió dels actes autonòmics representa un greu perjudici per a l'autonomia. Per altra banda, actualment vivim en molts aspectes un període de, diguem-ne, restauració, és a dir, hi ha una recuperació de valors i d'actituds tradicionals per part de la societat espanyola. Ha superat, la societat espanyola, aquells complexos que dèiem, i entre ells hi ha una recuperació del concepte jacobí d'Espanya, i hi ha, a més, la recuperació d'una sensibilitat gens favorable a l'autonomia. Tot plegat crea un clima amb repercussions molt diverses, però que és més desfavorable, molt més desfavorable per a l'autonomia catalana, però també per a tot l'Estat de les autonomies, que el de fa uns anys.

Amb tot, és gràcies a la victòria política, jurídica i moral que va significar la sentència de la LOAPA que podem continuar parlant, poc o molt, d'autonomia catalana i d'Estat de les autonomies.

Una quarta etapa és la que es produeix de l'any 83 ençà, durant la qual la política d'involució autonòmica ha estat clara. La Generalitat de Catalunya, molt més que ningú més arreu de l'Estat, és qui més s'hi ha oposat. Ho ha hagut de fer en condicions difícils d'enfrontament polític i institucional, d'ofec econòmic, i fins i tot d'una greu agressió a l'estabilitat política del país; però ho ha fet. I ho ha fet amb serenitat, sense radicalisme, però amb fermesa, com ho havia de fer. Amb fermesa, però sense deixar que es produïssin situacions radicalitzades. No ho ha fet amb un èxit ple, però amb prou resultats com perquè el debat d'avui encara tingui sentit. El cinquanta per cent llarg, prop del seixanta, de recursos que la Generalitat guanya, i l'acceptació que el Govern central finalment ha fet, si més no parcialment, dels nostres punts de vista en temes tan fonamentals com són el finançament en general, i també més concretament el de la sanitat, a part d'algunes qüestions competencials, són la prova que aquesta ha estat una actuació que valia la pena fer. I en aquest punt vull deixar clara una cosa: aquesta constant contraposició de la Generalitat amb el Govern central pot acabar resultant irritant, incomprensible per a alguns, i objecte de crítica sovint interessada per a d'altres, i els puc assegurar que per a nosaltres, per exemple, per al Govern Executiu, autènticament fatigant. Però haig de

recordar que guanyem molts recursos; abans que es faci crítica amb això, els prego que recordin que guanyem molts recursos; és a dir, que molt sovint tenim raó.

He de dir més, encara: l'Estat de les autonomies, que en la manera com es va plantejar fou assumit per molts de nosaltres, no pas amb entusiasme, sinó com una contribució més a la governabilitat, a la solidaritat i a la consagració de la democràcia, a hores d'ara qui realment el defensa és Catalunya. Som nosaltres; dóna la impressió que almenys en la idea d'alguns sectors l'Estat de les autonomies fou un recurs per sortir del pas, però que un cop superat el tràngol de la transició, ja es pot anar de mica en mica arraconant; de mica en mica, «sin que se advierta el cuidado», que hauria dit Felip V; de mica en mica, arraconant. Jo vaig estar molt content el dia que vaig saber que d'uns cent seixanta recursos al Tribunal Constitucional per qüestions autonòmiques, més de cent deu havien estat presentats o per la Generalitat o pel Govern central contra normes del Parlament i del Govern de Catalunya. La resta feien referència al País Basc i a Galícia, llevat d'uns quants —pocs, molt pocs— relatius a la resta de les comunitats autònomes.

Vaig estar content, perquè, és clar, sobretot si tenim en compte que guanyem prop del seixanta per cent d'aquests recursos, que no posa ningú més. Tinguin present que la gran majoria d'aquests recursos que guanyem valen també per a les altres comunitats autònomes; o sia que Catalunya defensa la seva autonomia, però també la dels altres. I em diran: «Home, això, és la seva obligació», també és la dels altres. I, això, tant és així, que jo crec que es pot dir que això una nova manifestació de solidaritat i d'adhesió a l'Estat de les autonomies i, si de cas, la pregunta és: per què les altres comunitats no defensen la seva autonomia ni l'Estat de les autonomies? Per què no ho fan?

I, finalment, cinquena i última etapa en aquesta repassada del que han estat els diversos períodes de l'any 79 ençà. Darreament, com acabo d'avançar, s'ha produït una certa distensió; potser només és una treva, ja es veurà, però el cas és que si bé no es pot dir que el finançament s'hagi resolt del tot bé ni definitivament, és cert que ha millorat. I em sembla —em sembla— que hi ha voluntat de dialogar sobre els temes pendents, que són molts, són moltíssims, com ara veuran, i que hi ha voluntat de fer-ho —sembla— en general amb un esperit més obert, i dic en general perquè això, de tota manera, coexisteix amb algunes situacions de clara actitud autonòmica; hi ha algun àmbit en què aquesta actitud antiautonòmica, vull dir, és d'una radicalitat cada cop més exacerbada, i destaca en aquest sentit, amb llum pròpia i radiant, el Ministeri d'Agricultura.

Convé ara, abans d'arribar a les respostes a les preguntes que ens hem fet al començament sobre la suficiència o no de l'Estatut d'Autonomia tal com està sortint, que en una nova aproximació analitzem quins han estat els mecanismes d'involució autonòmica.

El primer d'aquests mecanismes és l'abús del concepte de bases. El Govern ha actuat configurant moltes lleis estatals com a bàsiques, i pitjor encara, donant a aquestes lleis una concreció pròpia, sovint pròpia, dels reglaments. A més, el que no regula directament la llei estatal —perquè no quedi res d'allò que se'n diu realment «res sense lligar, i ben lligat»— és sovint completat per un reglament, també fet pel Govern

central, que és considerat complement indispensable de la Llei, i al qual es dona també caràcter de bàsic. És a dir, se'l situa també fora de la competència estatutària.

Finalment, en algunes matèries, especialment econòmiques, també es consideren bàsics alguns aspectes executius, fins i tot executius. El resultat és que el Parlament català no té marge, o en té molt poc, per fer les lleis autonòmiques, ni el Govern té prou marge, sovint, per fer els reglaments.

De fet, a través de les lleis bàsiques es pretén aconseguir l'harmonització i, de fet, l'homogeneïtzació que no va aconseguir la LOAPA. I això va contra el concepte d'autonomia que, justament, ha de tenir molt en compte els aspectes propis de cada poble de l'Estat. El nostre criteri és que les lleis bàsiques només han de definir punts fonamentals de cada matèria i que no les poden regular exhaustivament.

Segon mecanisme de buidat del contingut autonòmic : és l'eliminació de fet de les competències exclusives, que esdevenen compartides i que, sovint, en una nova reculada competencial, passen a un estadi en el qual a la comunitat autònoma només li resta la gestió i, encara, molt controlada. Casos concrets d'això són la competència del patrimoni històric i la del Dret civil català, que destaco aquests dos pel seu significat, però la llista no acaba aquí. Passa el mateix amb les competències en turisme, comerç interior, reconversió industrial, artesania, etcètera.

Aquesta política d'eliminació de les competències exclusives neix d'una voluntat de recuperació de l'Administració central que ha elaborat tota una doctrina basada en la cooperació, el que en diuen «federalisme cooperatiu», oposat al que en diuen també el «sistema dual», en el qual les responsabilitats estan ben compartimentades.

I, lligat amb això, l'Administració central manifesta que, en tot, és a dir, en tots els temes i aspectes del viure col·lectiu, en tot, ella ha de tenir contacte directe amb tots els ciutadans, també en allò que és competència de la comunitat autònoma de manera exclusiva, amb caràcter d'exclusivitat.

Bé, hi deu haver criteris diversos, sobre tot això, però jo he de recordar —he de recordar a aquesta Cambra— que el concepte de competència exclusiva era un punt molt important en el nostre Estatut, i que vàrem batallar molt per tenir-ne, i que va quedar molt clar el que era una competència exclusiva. Una competència exclusiva era una competència exclusiva, i això formava part d'aquell pacte.

En aquest punt crec del cas fer un comentari sobre la competència de cultura, que consta com a exclusiva, d'una manera ben rotunda i tallant en l'article 9.4 de l'Estatut. Bé és cert, però, que a la Constitució s'havia introduït un article 149.2, una competència aparentment supletòria —que, a més, se'ns va vendre com a tal—, i molt restringida de l'Administració central, que ara, en canvi, dona lloc a una intervenció del Ministeri massiva i gens supletòria, ben al contrari, amb una clara voluntat de desplaçament, amb una clara voluntat substitutòria, i molt ben dotada; evidentment, més ben dotada que mai de recursos de tota mena.

I es tracta d'un ministeri que, en el moment de la discussió de l'Estatut, tothom —i, quan dic «tothom», vull dir tothom—, d'aquí i d'allà, deia que havia de desaparèixer, com ha desaparegut en altres països d'estructura federal o semifederal.

Ja conec els arguments del Govern central contra la nostra opinió d'ara, i contra la que tots teníem —també, per exemple, els representants del PSOE fa uns anys—, i no entraré a discutir-los més a fons. Només vull recordar, a l'hora de fer balanç, que, perquè la competència de cultura fos exclusiva, l'any 1979 vàrem renunciar —i ho vàrem fer tots— a moltes coses, perquè aquesta pogués ser exclusiva, precisament.

Ho vàrem dir, així com els bascos posen l'accent en altres coses, l'Estatut de Catalunya posa l'accent en la llengua i en la cultura. Ho vam dir ben clarament, i tothom va dir que sí, i tothom va dir amén. Tothom, de tota mena i condició.

Tercer mecanisme reductor. Tot el que he estat dient s'aplica amb especial èmfasi en el terreny de l'ordenació econòmica. Les facultats coordinadores de l'economia que té l'Administració central s'utilitzen per reduir molt perillosament les competències autonòmiques en tots els àmbits econòmics : indústria, comerç, agricultura, comerç exterior, turisme. Aquest fou un dels primers mecanismes que es varen posar en moviment ja l'any 82, i potser el 81, per recuperar competències. Fou la campanya que es va fer des de publicacions econòmiques independents, o aparentment independents, però també des de publicacions oficials, dita dels «regnes de taifes» o, més tard, de la «unitat de mercat».

I, ara, pregunto : és que algú dubta de la unitat de mercat nord-americà o del suís? Algú en dubta? O és que tot això que sempre diem de la gran superioritat de l'economia americana consisteix, precisament, que té un gran mercat únic? Bé, en canvi, aquests mercats —el nord-americà, per començar, que és un mercat únic— tenen diferències internes molt, però molt superiors a les que, en nom de la competència exclusiva del comerç interior, s'haurien pogut desprendre de l'anomenada «Llei de rebaixes», que el Tribunal Constitucional en bona part va invalidar.

Ara fa poc una sentència del Tribunal Constitucional sobre pesca, concretament sobre pesca, ens ha tornat a donar una certa esperança, però ara per ara, aquest és un camp en què l'any 79 creïem que l'Estatut ens permetria de fer moltes coses, i l'experiència, a través de la política del Govern central i de la majoria de les sentències del Tribunal Constitucional, ens ha decebut. I la capacitat de decisió de la Generalitat, en aquest terreny, està quedant molt retallada.

Quart mecanisme reductor de competències : és el de les subvencions. L'Administració central es reserva, a través dels Pressupostos Generals de l'Estat, i a voltes a través de mecanismes ben sorprenents, com el de la commemoració del cinquè centenari de la unitat d'Espanya, la facultat d'atorgar subvencions en matèries que són competència de la Generalitat. El cas és que, per part de diversos ministeris, es practica aquesta política, ja sigui directament o bé, altres cops, determinant amb tot detall les condicions de les subvencions i, sovint, fins i tot, obligant els beneficiaris a justificar la seva utilització, no pas a nivell autonòmic, sinó als òrgans centrals del ministeri corresponent.

Bé, ja veuen vostès que, ja, en aquests casos, de l'autonomia no en queda res de res : no és això ni una autonomia en els ingressos, ni una autonomia en la despesa, només és una simple caixa pagadora. I de vegades ni això.

El recent acord sobre finançament obre una certa esperança pel que fa a les subvencions d'ensenyament; concretament,

d'ensenyament, però, de moment, la situació, en aquest camp, és dolenta.

Un altre mecanisme molt antiautonòmic és el dels convenis. La Generalitat s'hi oposa tant com pot, als convenis, perquè es tracta molt sovint de convenis que s'han de fer sobre coses que són competència de la Generalitat. El que passa és que, com a conseqüència del regateig competencial i de l'escanyament econòmic, les comunitats poden tenir la temptació de tornar competències, o de cedir-les temporalment, o de no exercir-les directament, a canvi de diners. És allò que diuen : *ya vendréis a comer alpiste*, és això.

L'Administració central ofereix inversió a canvi, per exemple, que una competència exclusiva esdevingui compartida o només de gestió. De fet, això ho fa amb diners que, amb una estricta aplicació i valoració adequada del traspàs competencial, corresponen a la comunitat autònoma. I, evidentment, si la comunitat s'hi resisteix, no passa res, la competència continua essent de qui ha de ser, de la comunitat, però una inversió que podria ser molt important per als ciutadans, per a uns determinats interessos del país, no es pot fer.

Tot això ve agreujat per un fet, no de fons, sinó processal, però que perjudica greument la comunitat autònoma : la situació processal del Govern central és molt millor que la de la Generalitat, perquè pot provocar, i, de fet, provoca quasi sempre la suspensió automàtica de les normes de la Generalitat que han estat recorregudes, cosa que no podem fer nosaltres amb les del Govern central.

En la pràctica, això paralitza sovint l'eficàcia de les nostres normes durant dos o tres anys. Això entorpeix molt l'acció del Parlament de Catalunya, per començar, i també la del Govern de la Generalitat, i davant de la ciutadania devalua l'autoritat i el prestigi que han de tenir els actes de la Generalitat. És un autèntic bloqueig de l'acció legislativa i de govern de l'autonomia catalana.

Un altre mecanisme de recuperació competencial consisteix a canviar la interpretació que inicialment s'havia donat a una competència. Ho entendran amb dos exemples, entre molts altres que els podria posar; n'hi ha un gavadal, d'exemples d'aquests. Són exemples petits, però que demostrin quin és el mecanisme; també es fan coses més grosses. La competència de la Generalitat sobre els espectacles públics és exclusiva, però s'ha vist transformada en concurrent perquè el Govern ha considerat —cosa que, evidentment, no es considerava l'any 79— que la qualificació dels espectacles artístics i teatrals afecta els drets i els deures constitucionals, concretament la protecció de la joventut i de la infantesa. I això, assegurar l'exercici dels drets i el compliment dels deures constitucionals, és competència de l'Administració central.

L'altre exemple fa referència a les subvencions que es donen, relacionades amb la producció de llet. Això sempre s'havia considerat, i es considera arreu d'Europa, que corresponia a la política d'estructures, el que se'n diu «política d'estructures», que és competència de la Generalitat. Ara, el Govern central ho interpreta com a política de mercat, i considera que és competència seva. Molts exemples d'aquests podríem posar, i alguns de molt importants. Per exemple, el crèdit local. Pertany a l'administració local, és competència de l'administració local, o pertany a la regulació general de l'economia? El Govern diu que d'això segon, amb la qual cosa també

perdem aquí un poder competencial.

Un altre punt, que ja se n'ha parlat molt, és el finançament; també ha jugat molt, durant aquest temps. El finançament general i el finançament de la sanitat han representat un gravíssim *handicap* per al desenvolupament autonòmic. Hi ha hagut moments d'angoixa, d'angoixa, tant pel que fa referència al finançament en general com al finançament de la sanitat. Ara estem més tranquils, això és cert, però el sistema continua frenant l'autonomia i, per altra banda, encara hi ha molts punts pendents, alguns de molts milers de milions l'any. I encara hi ha un altre punt que tinc l'obligació d'assenyalar com a perill, no encara del tot com a quelcom de consumat, però com un perill molt real, i jo l'haig d'advertir : es tracta que la millora del finançament autonòmic podria passar que fos negativament contrarestada amb la pràctica exclusió de Catalunya, per decisió de l'Administració central, de la participació en els fons europeus i, especialment, en el FDR.

Cal parlar també de tota una pila de traspassos pendents. No parlo dels que estan ara en fase de negociació i, diguem-ne, ben orientats, tot i que el gran retard que s'ha produït ja no és bo, és un mal senyal. En canvi, hi ha, per una banda, dos acords de la Comissió Mixta, el de les cambres agràries i el de les confraries de pescadors, que el Govern s'ha negat a complimentar, i que jo considero de les coses més greus que s'han produït en aquest aspecte, perquè es tracta d'un govern que, manifestament, durant tres anys, no ha complert la llei, sense explicacions de cap mena. La mateixa sentència del Tribunal Constitucional —abans hi he fet referència— sobre la LOAPA tocava aquest tema, i era contundent en el sentit que els acords de la Comissió Mixta són vinculants, no per al Govern només, sinó per a l'Estat, sigui quin sigui el govern que hagi firmat l'acord de la Comissió Mixta, i sigui quin sigui el govern que després l'hagi de complimentar. Per això, en una visita que em va fer, quan va començar la seva activitat com a Ministre d'Administració Territorial, el Ministre Pons, en presència del Conseller de Governació aleshores, el senyor Alavedra, i del Delegat General del Govern, quan ell em va dir : «Veurà, senyor President, com això dels traspassos ara anirà bé...», i jo li vaig dir : «Això, ho sabrem d'aquí a quinze dies, si aniran bé o no aniran bé. Negociarem, parlarem, ho sabrem d'aquí a quinze dies. Sí, tenim una pedra de toc : si vostès fan un traspàs que fa molt de temps que tenen l'obligació legal de fer, i que està signat i rubricat, i que hi ha una sentència del Tribunal Constitucional referida, precisament, a aquest punt, doncs, molt explícita. Si vostès ho fan, podrem pensar que això canvia. Si vostès no compleixen ni allò que tenen l'obligació de complir, que tenen signat i rubricat, com podem tenir l'esperança que allò que encara no està signat ni rubricat ho facin?»

Ja vam veure que, ni al cap de quinze dies ni al cap d'un mes, ni al cap d'un any s'havia fet aquest traspàs i, de fet, els traspassos estan molt encallats. I, a més, és greu. Després parlarem de la *Bundestreue*. Això és molt greu.

I, després, hi ha aquells serveis respecte als quals la representació de l'Estat a la Comissió Mixta ha manifestat la posició contrària a qualsevol acord de traspàs, que això, essent molt greu, si vostès ho volen, ho és menys que l'anterior, perquè hi poden haver, evidentment, diferències de criteri. Tot i així, de cara al cost estatutari, és molt important, perquè fixin-se del que es tracta : sempre diem que gairebé no s'ha traspasat,

però es tracta de temes, com? Grans temes, precisament, de treball i de seguretat social. L'Institut Nacional d'Ocupació, ja saben les discussions que hi ha en això, ja saben quantes vegades aquest Parlament, amb resolucions majoritàries o unànimes n'ha reclamat el traspàs... La inspecció de treball, l'Institut Regional de Seguretat i Higiene en el Treball, l'Institut Nacional de Seguretat Social, la gestió del règim econòmic de la seguretat social, i també altres temes, per exemple, els paradors de turisme, el servei meteorològic, etcètera.

És de témer que en situació molt similar es trobin les competències de recerca i les dels serveis administratius del Ministeri de Justícia. No cal que els recordi que tots els partits aquí presents i els que varem negociar l'Estatut consideràvem aquestes competències, precisament aquestes, com a molt especialment importants: les competències de treball, les de recerca, etcètera.

Potser ara tindrem l'última oportunitat de parlar d'aquests traspàsos amb el Govern central. Si no en traiem res, haurem de recórrer al Tribunal Constitucional. Si la resposta del Tribunal Constitucional fos negativa, hauríem de concloure o que ens varem equivocar l'any 79 —perquè suposo que tots vostès estan d'acord que aquestes competències les volíem— o que ens han canviat l'Estatut, que ens han canviat les peses, en plena pesada. En qualsevol cas, haurem de concloure que l'Estatut que tenim no és el que volíem ni el que ens cal tenir.

A tot això cal afegir la utilització de la integració a la Comunitat Econòmica Europea com a eina de recuperació competencial per part de l'Administració central. El mecanisme és simple: consisteix a fer lleva sobre el fet —que no discutim, que és així— que la responsabilitat del compliment dels acords i de les normes comunitàries és de l'Administració central, consisteix en la utilització, per a retornar-li la competència, a l'Administració central sense tenir en compte ni l'Estatut ni el que és norma en els països comunitaris, ni l'Estatut ni el que és norma en els països comunitaris. En el seu article 27.3 l'Estatut reserva a la Generalitat l'execució de tots els tractats i convenis internacionals en les matèries atribuïdes a la seva competència. Però és que, a més, això encaixa perfectament en la doctrina unànimement sostinguda per tots els tractadistes, i àdhuc sostinguda en teoria pel mateix Govern central —però no aplicada, o que hi ha risc que no l'apliqui—, que distingeix, aquesta doctrina, entre la titularitat d'una competència i la seva gestió o execució. I, a més, això que reclamem nosaltres també encaixa perfectament en la pràctica dels països comunitaris, en els quals l'execució de les obligacions comunitàries es fa seguint sempre el sistema constitucional intern de distribució de competències, el sistema constitucional intern de les competències, sense que les disposicions comunitàries puguin alterar aquesta distribució ni donar peu a establir-ne una de nova.

Podríem afegir-hi... N'hem dit deu; podríem posar-ne encara uns quants més, de mecanismes d'aquests: la creació d'instituts que recullen competències i estableixen un organisme nou, i aleshores fan un generalització d'aquesta competència i deixa de ser, diguem-ne, regional per convertir-se en estatal... En podríem dir bastants més, però amb deu n'hi ha prou, i són prou importants, com veuen, i d'efectes debelladors a vegades.

L'anàlisi d'un cas concret... Els proposo fer l'anàlisi d'un cas concret que, certament, és superior a la mitjana en la seva acti-

tud antiautonòmica i il·lustrarà el que he estat explicant, perquè s'hi veuen clars i junts, o sigui, més d'un alhora, alguns dels mecanismes que he descrit. És el cas del Ministeri d'Agricultura; aquest és un cas on la voluntat de reduir a extrems límits la nostra competència és molt evident, i correm el perill —si a nivells més alts que el del mateix Ministeri, o a través del Tribunal Constitucional, no s'evita— d'esdevenir una simple delegació territorial.

L'actuació del Ministeri, a més, és absolutament indiscriminada, i tant és així, tant és així tot el que els dic, que la primera cosa que hem fet en la recent creada Comissió de Coordinació, que es va començar a reunir la setmana passada, és demanar una sessió urgent dedicada només al tema d'agricultura. Ens movem, pel que fa a les nostres relacions amb el Ministeri d'Agricultura, entre la marginació econòmica i la inseguretat jurídica, i sempre —com els he dit— amb una manifesta voluntat de reduir el nostre marc competencial. Per no allargar-me, no els donaré detalls sobre la discriminació econòmica —que tinc a la seva disposició—; tot i així, després veuran el maneig, com el maneig dels diners i aquesta mateixa marginació econòmica és utilitzada com una molt poderosa arma antiautonòmica.

Com els he dit, per altra banda, aquesta actuació és sistemàtica i indiscriminada, i en aquestes condicions no hi fa res que guanyem els recursos al Tribunal Constitucional —que els guanyem, aquests—, perquè la gran dilació amb què el Tribunal Constitucional dicta les sentències ens ocasiona mentrestant un perjudici immens, a voltes irrecuperable, irrecuperable sobretot ara, que és el moment decisiu de l'encaix en la Comunitat Europea, i no oblidin que la Comunitat Europea, del pressupost de la Comunitat Europea, més del 70% és pressupost sobre política agrícola, que és en gran part, encara avui, un mercat fonamentalment agrícola.

Els he dit que els parlaria de la *Bundestreue*, abans, i és un programa que darrerament s'ha posat de moda, i em sembla que és bo que s'hagi posat de moda i que tots hi hem de pensar. La *Bundestreue* no vol dir només, ni principalment —ara ho traduiré—, la lleialtat a la Constitució, no vol dir només això, ni la lleialtat a la Federació —en el cas d'Alemanya—; vol dir també, i sobretot més matisadament, que tots es comprometen —que tots ens comprometem— a respectar i a no burlar els drets constitucionals i competencials de tots, de tothom. És a dir: el *Bund*, els drets dels *Länder*, els *Länder*, els drets del *Bund*. És a dir, en una doble direcció, s'exerceix la lleialtat constitucional.

De fet, la lleialtat constitucional no pot ser només un text jurídic, sinó que és un estat d'esperit; vol dir que ningú fa el murri, i és important, això, perquè a base de murrieria —a base de dir «ja sabem que aquest recurs el perdrem, però d'aquí a tres anys ja haurem fet tot el que haviem de fer, ja els deixarem sense possibilitat de fer res», per exemple—, a base de murrieria, a base de fer el viu, de fer la guitza sistemàticament, no es construeix res de definitiu, a base d'això no es construeix res de definitiu. I tots estem obligats a la mútua lleialtat, tots: nosaltres hem de fer els nostres exàmens, nosaltres hem d'autovigilar-nos, també.

Però que quedi clara una cosa: ningú que avaluï o toleri una actitud com la que està tenint el Ministeri d'Agricultura, ningú que avaluï o toleri això, no té dret a demanar-nos lleialtat constitucional, no té dret a demanar-nos *Bundestreue*; la tindrem,

perquè la volem tenir, però no pas perquè ningú tingui autoritat moral per demanar-nos-la.

I tornem ara a les competències d'agricultura. Un exemple, un exemple manifest —un de tants— és el que passa amb la indemnització compensatòria de muntanya. El tractament especial de les zones de muntanya és competència exclusiva de la Generalitat —article 9.10 de l'Estatut—, però sobre la base del Reial Decret 2164/1984 —contra el qual la Generalitat òbviament ha recorregut— el Departament d'Agricultura es converteix en una delegació que només gestiona i fa el treball de camp sota la inspecció del Ministeri, el qual, a més —ens tornem a trobar allò que hem dit abans, de la utilització dels diners—, amenaça, si no actuem d'acord amb aquestes normes, de no fer arribar les indemnitzacions corresponents als pagesos i ramaders de Catalunya. O sigui que la víctima seran els pagesos i ramaders de Catalunya, i haurem de fer aquesta tria: defensem l'Estatut o defensem els pagesos. Els hem de defensar tots dos, evidentment; el que passa és que aquest no és un plantejament admissible.

Aquest és un exemple especialment flagrant, però no únic, i que poc o molt es dona en molts ministeris, que no són el d'Agricultura, de com l'Administració central sovint utilitza les subvencions per incidir en competències de la Generalitat. I si els el dono és perquè és molt il·lustratiu.

Bé, d'exemples d'aquesta mena, els en podria donar molts, però el que sí que convé dir és que tot això s'ha agreujat amb l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea, que és utilitzada —com he dit abans— com un subterfugi contra l'autonomia.

Segons el Ministeri, l'Estat ha d'assumir directament tot el referent a la normativa comunitària. A risc de repetir-me molt i de fer-me molt pesat, els tornaré a explicar aquest punt, perquè és molt important, i a més és molt actual i ens hi juguem molt, precisament ara ens hi juguem molt. Ja he explicat abans que això va contra l'article 27.3 de l'Estatut i que va contra la norma dels països comunitaris, i ara explicaré com funciona en els països comunitaris, concretament, el cas d'agricultura. A Itàlia, a Bèlgica i a la República Federal —evidentment, hi ha països comunitaris que aquest problema no el tenen, perquè no tenen una organització ni regional ni federal—, a Itàlia, a Bèlgica i a la República Federal les regions i els *Länder* són els qui apliquen els reglaments estructurals agrícoles; perquè correspon al seu àmbit de competència, perquè a tot arreu —com també aquí l'any 79, abans de fer l'Estatut—, se surt de la base que això correspon a l'àmbit de competència de l'autonomia, i també en tots els països europeus: és aquí que darrerament això ha estat canviat. I fent-ho així, a Itàlia, a Bèlgica i a la República Federal, s'evita la innecessària duplictat de nivells normatius, s'escurcen els circuits administratius, però sobretot, sobretot, es respecta la distribució de les competències intrastatals, és a dir, s'actua amb *Bundestreue*, amb lleialtat constitucional.

Bé, si algun grup ho desitja, jo demà puc donar una molt llarga, detallada, i em temo que probablement pesada, informació sobre aquest tema concret, però avui em sembla que allargar-me més sobre això potser desequilibraria la meua exposició.

Per tant, ara, i també per poder arribar a la conclusió final, permetin-me que vulgui subratllar alguns aspectes importants del nostre concepte d'autonomia, que, al marge de tots aquests

mecanismes, o en part al marge d'aquests mecanismes de reducció competencial que els he estat explicant, tampoc no han quedat prou clars —alguns d'ells, almenys: alguns, poc clars; els altres, relativament poc clars— en el plantejament estatutari tal com actualment està sortint.

Un d'aquests aspectes és el rang que es reconeix a la Generalitat, un altre és el de la llengua, un altre el del reforçament de les diputacions, és a dir el d'un aspecte bàsic de l'estructura político-administrativa de Catalunya, i el quart fa referència a la policia autonòmica.

Primer. El tema del rang de l'autonomia és dels més importants, perquè estableix la jerarquia i, per tant, el pes polític de la Generalitat. Ja sé que de vegades, sobretot en l'opinió pública, aquests problemes de jerarquia, de protocol, etcètera, es consideren menors i s'hi fa broma, però és que això determina la jerarquia i, per tant, determina el pes polític de cadascú. Per tant, no són temes secundaris.

Val a dir que, amb la generalització autonòmica que s'ha fet i tal com s'ha fet —que no és com s'havia dit que es faria—, difícilment Catalunya pot tenir el tractament al qual aspira, això és clar. Entre el «jo sóc el cent catorzè President de la Generalitat» del President Tarradellas i el que pot sortir d'uns estatuts que no són el resultat ni d'una tradició històrica, ni d'una llarga reivindicació política, ni d'una realitat lingüística i cultural, sinó, en bona part, d'una decisió de caràcter general i externa, és a dir, externa a la mateixa autonomia, és a dir, a la mateixa comunitat, la diferència entre això, aquests dos conceptes, és realment insondable, i això té conseqüències a tots els nivells de la simbologia, de la jerarquia i de la consideració. És evident que en tots aquests camps s'intenta portar-nos al nivell baix.

Jo he de recordar de tant en tant, a gent de Madrid, però per desgràcia també de vegades a gent d'aquí, que el President de la Generalitat és el representant ordinari de l'Estat a Catalunya. El President de la Generalitat és el representant ordinari de l'Estat a Catalunya. I això ho diu l'Estatut, i una d'aquestes recordances que hem hagut de fer s'ha hagut de fer recentment, i amb un resultat, val a dir-ho, notablement bo, a través del recurs contra el Decret de protocol de l'Estat.

Això va lligat amb la constant propensió del Govern central i d'alguns sectors polítics d'anar empenyent la Generalitat cap al camp del poder local, quan en realitat la Generalitat és Estat. Afortunadament, jo crec que a Catalunya hi ha extensos sectors de població que rebutgen totalment aquests plantejaments, però la voluntat de disminuir la Generalitat hi ha estat, i objectivament, és a dir, al marge de l'adhesió i de la consideració populars en més d'un punt, el rang de la Generalitat ha estat rebaixat.

El segon punt fa referència al paper que l'Estatut, la manera com l'Estatut ha tractat el tema de la llengua. És evident que l'Estatut representa una passa endavant important pel que fa a la llengua —una passa legal, però també en la pràctica: en la pràctica, també, hi ha hagut un progrés notable.

Però cal dir que els textos legals resulten una mica indeterminats i quasi contradictoris i que requereixen —i, afortunadament, això s'ha donat bastant, s'ha donat força a Catalunya—, requereixen un bon grau de capacitat, de mútua comprensió i quasi de, diguem-ne, cortesia en les relacions socials per part de la ciutadania.

Sigui com sigui, hi ha hagut en aquest camp un progrés inne-

gable, que podria ser més gran si, sense vulnerar aquest esperit de comprensió a què em referia, els catalanoparlants fossin més tenaços i exigents en l'ús del català, en el seu propi ús del català. I he d'afegir, per ser ben objectiu i subratllar un aspecte especialment positiu de l'Estatut en l'aspecte lingüístic, que l'Estatut, aquest nostre Estatut, i tot el context legal que l'envolta, fan possible un fet tan decisivament important, lingüísticament parlant, com és TV3.

Amb tot, cal advertir que, conscientment o inconscientment, per a alguns sectors socials polítics i burocràtics, el català continua essent una llengua secundària, una mena d'incomprensible caprici. No fa gaire, una molt alta personalitat de l'Administració central venia a dir, amb motiu de la discussió sobre els costos de la normalització lingüística, que si els catalans volem parlar català ens ho hem de pagar, que ens ho paguem. Venia a dir això, deia això. Això és una barbaritat, això és una barbaritat —tots vostès hi estan d'acord— i demostra un desconeixement greu sobre el caràcter essencial del fet lingüístic en la personalitat de Catalunya. És una actitud —i ho hem de dir sense paliatius— que, en realitat, equival a un rebuig de Catalunya. També és cert que, en aquest camp, entenc jo, que forma part més de les mentalitats i de l'educació que cadascú ha rebut, en aquest camp es fan progressos i espero que se'n faran molts més.

Aquest tema del cost de la normalització, com el de l'efectiva generalització de l'oficialitat del català, com certes dificultats que deriven del plantejament personal i no territorial del tema, com l'absència de reconeixement oficial i internacional del català..., tot això són temes pendents. Temes que hem de resoldre, perquè, contràriament al que de vegades es diu —sobretot, es diu des de fora de Catalunya—, el català no està encara del tot consolidat, i evidentment no ofega el castellà, sinó que, ben al contrari, continua estant en situació de perill.

Un tercer punt és que el catalanisme polític sempre havia reclamat la unitat política i administrativa de Catalunya. I no fa gaire, i per veu ben autoritzada, encara s'ha dit que tindrem una autonomia política migrada mentre a Catalunya tinguem una excessiva proliferació de nivells i d'institucions, tant d'institucions catalanes com representatives del poder central. En un primer moment —vull dir, fins a finals del 79, començaments del 80—, el Govern central va acceptar aquest plantejament, el va acceptar. La possibilitat de simplificació i de reforçament del poder polític català que hi hagué aleshores no fou aprofitat, i després la política del Govern central ja ha estat d'anar al reforçament de les diputacions, com un element important de la política de laminació del poder autonòmic. I això no és una especulació, sinó que està dit d'una manera ben específica, ja en aquell mes d'abril de l'any 1981.

I, quart punt, la policia autonòmica fou una de les nostres reivindicacions importants en la discussió de l'Estatut. Recollíem així una de les aspiracions permanents de l'autonomisme català. Tant les bases de Manresa, com el Projecte d'Estatut de l'any 19, com el de Núria, com el de 1932, reclamaven l'ordre públic interior. I l'Estatut del 32 fou, en aquest sentit, molt millor que l'actual, fou molt millor: entre altres raons perquè la Constitució de 1978 és, en matèria d'ordre públic, menys autonomista que la de l'any 31. Malgrat això, l'Estatut del 79 sembla, semblava, fer possible una policia autonòmica d'un volum i amb un paper considerables, però això ve contrarestat

pel bloqueig que, des de la Junta de Seguretat, el Govern central pot provocar en el funcionament, ampliació i desplegament de mossos d'esquadra, i pel problema del finançament. Conceptualment parlant, sobretot, el tema de la Junta de Seguretat.

Cal fer avinent que dintre del marc constitucional, dintre del mateix marc constitucional, va aprovar-se l'Estatut del País Basc, que permet una concepció molt més àmplia de les competències d'ordre públic. Per tant, hem de dir que en alguns aspectes les limitacions de la nostra policia provenen del mateix Estatut. Sempre quedaria, òbviament, el problema del finançament, però en altres aspectes una decisió política del Govern central podria, sense haver de modificar res, permetre un desenvolupament molt més considerable de la nostra policia autonòmica.

I ara, després de totes aquestes aproximacions, o sigui, de l'anàlisi dels mecanismes de retallada autonòmica, d'aquests punts fonamentals, no, però, ben resolts alguns d'ells, que acabo d'esmentar, després d'explicar com, quines eren les idees i quin era el context dintre del qual es va arribar a l'elaboració i l'aprovació d'aquell pacte que és l'Estatut del 79, ara, després de tot això, la pregunta és: quina valoració fem del que tenim, quina valoració en fem i quines perspectives hi ha.

Abans de res, vull que quedi una cosa clara. Mai no havíem tingut tant durant tant de temps, això ha de quedar clar; mai no havíem tingut tant durant tant de temps. Les nostres insatisfaccions s'han de referir, per tant, al que entenem que és el nostre dret, les nostres necessitats, les nostres aspiracions i les nostres expectatives. No, en canvi, a situacions passades. I les nostres inquietuds s'han de referir també, i sobretot, i sobretot, a la tendència d'involució, que és molt marcada. Però, parlant en present —no en futur, en present—, hem de dir això: mai no havíem tingut tant durant tant de temps.

Dir això és un acte de justícia, al meu entendre, indefugible. De justícia envers la transició política espanyola, i de justícia envers la situació actual, a nivell d'Estat. Totes les crítiques que haguem de fer, i que fem, i totes les reivindicacions de més sostre autonòmic, que fem i farem, no invaliden el que acabo de dir. I també és un acte de justícia envers nosaltres mateixos, envers nosaltres mateixos. He estat prou crític o reticent amb certes actuacions nostres perquè pugui dir que, malgrat tot, hem fet un progrés important, i que això és també mèrit nostre, mèrit de tots nosaltres.

Una altra cosa vull afegir: crec que per més insuficient que sigui el que tenim, ho estem aprofitant prou bé. Crec que Catalunya progressa, progressa per molts motius, òbviament, i progressa per l'acció de molts agents, i d'agents molt diversos, però també per l'Estatut, i també per l'aprofitament que es fa de l'Estatut. No vull insistir gaire en això perquè no vull que ningú no pensi que estic canviant de debat, cosa que ja he dit que crec que hem d'evitar. Si dic que Catalunya progressa, i que, al meu entendre, malgrat tot, ha guanyat pes i ha guanyat gruix, i si dic que hi ha una vitalitat i una iniciativa importants, i fins i tot un cert engrescament, no és per atribuir-ho a ningú, sinó perquè, a tot això, hi ha contribuït, almenys en part —i jo crec que en una part important—, la nostra autonomia. O sia, que el que cerco és subratllar tot el que de bo hi ha en un estatut que no podré qualificar globalment com a positiu, i el que cerco també és fer veure com un estatut més complet donaria

al poble català —que jo crec que en més d'un punt travessa un bon moment— més grans possibilitats, a ell mateix i a la seva aportació col·lectiva, a nivell espanyol i a nivell també europeu.

Dit això, quin és l'Estatut que està sortint? No és, òbviament, el de Sau —tampoc no el vàrem plebiscitar, no és el cas—, però tampoc no és el que es va plebiscitar l'any 79, tal com l'enteniem, és a dir, d'acord amb la lectura que aleshores en fèiem, i no pas els catalans sols, sinó també el Govern central, i la UCD, i el PSOE, i el Partit Comunista. Cal arribar a la conclusió, que expresso amb recança, que tal com està sortint, és a dir, tal com surt a través de les lectures que del 79 ençà s'han fet dels textos estatutari i constitucional, l'Estatut és insuficient quant a rang, insuficient competencialment, insuficient econòmicament i insuficient en determinats reconeixements. I preciso que és insuficient quant a rang, és l'única precisió que faré de les quatre, perquè Catalunya és una nació. No és un eslògan dir que Catalunya és una nació; estic segur que no ho és per ningú d'aquest Parlament dir que Catalunya és una nació. Això no és un eslògan, sinó que és una realitat, és una realitat que no es tradueix en l'Estatut actual. I recordin que això és un dels fets fonamentals, una de les motivacions fonamentals i bàsiques de la nostra reclamació, durant més de cent anys, d'un estatut d'autonomia.

Per tant, l'Estatut, tal com està sortint, tot i aquells aspectes positius que he tingut tant i tant d'interès a subratllar, però tot i així és una eina insuficient per construir Catalunya. Sempre que dic això, el President del Govern —abans ja ho he encetat—, ell, em pregunta: «però quin és el vostre sostre, fins on voleu arribar?» I hem de comprendre que en aquesta pregunta hi ha un pòsit de malfiança, hi ha una malfiança tradicional i general envers nosaltres de la resta d'Espanya, no només del President del Govern; de la mateixa manera com nosaltres també ens en malfiem. I és lògica, aquesta doble malfiança, perquè, per més que n'haguem parlat poc, hi ha un fet diferencial, que produeix actituds i maneres de fer diferenciades, i això, les malfiances, no el fet diferencial —el fet diferencial és la catalanitat, justament; això no ho podem eliminar—, però les malfiances, aquestes sí que les hem de superar, i potser sí, també, que en aquest punt ara estem millor que fa cinquanta anys o que fa uns quants anys. Potser sí. Sobretot en el sentit que ara tot és més real, perquè s'ha superat aquella fase de complex d'inferioritat que en un moment determinat els nostres interlocutors varen tenir respecte a nosaltres.

Però, això, ho hem d'acabar de superar, i, per tant, hem de dir ben clarament, ho hem de repetir, perquè ho hem dit molts cops, i molts cops i molts cops, però amb la solemnitat que té aquest debat, des d'aquesta tribuna, repetim què és el que volem. Jo li dic sempre, al President del Govern, li dic: «De 1979 ençà, és a dir, des del moment que acceptem l'Estatut del 79, volem allò que ens crèiem que aquell Estatut era; no reclamem una altra cosa. Volem el sostre que aquest Estatut, amb les lectures d'aleshores, crèiem que assenyalava.» I aquest sostre, quin és? I li dic: «És el que resultaria del fet que la Generalitat guanyés tots els recursos al Tribunal Constitucional que nosaltres hem presentat o que heu presentat vosaltres, que ha presentat el Govern central. Aquest és el sostre al qual aspirem. O, dit d'una altra manera, el sostre que reclamem és el configurat pel que en podríem dir el positiu del negatiu de tots els comentaris crítics que he fet.» I dir-ho d'una manera, i la-

mento haver-me d'allargar, més concreta i òbviament més llarga: el sostre que reclamem és el configurat pels següents punts. Primer: el respecte de les competències exclusives —això és tan clar que no cal, em sembla, cap més comentari. Segon: la possibilitat de dur a terme una política econòmica. Això requereix una utilització menys rígida del concepte d'unitat de mercat, i requereix que l'anomenada ordenació de l'activitat econòmica i general, que és un terme molt indefinit, que no figura a la Constitució, però que, en canvi, figura a l'Estatut, no impliqui un poder general de direcció de l'economia en tots els seus sectors, molt més vast i alhora més detallista que el que pròpiament seria la planificació general de l'activitat econòmica. És a dir, el Govern central podria haver actuat i podria actuar d'acord amb aquest criteri de planificació general que, al nostre entendre, és el que va inspirar en aquest punt la redacció i l'aprovació de l'Estatut del 79. Però el Govern central ha entès que podrà planificar en el detall sense necessitat de noves lleis i sense intervenció de les comunitats autònomes. I el Tribunal Constitucional ha acceptat la constitucionalitat d'aquesta manera de fer, si bé no sempre, i, a més, i això és molt important, de fet, el que s'admet és que una conducta del Govern central més d'acord amb la lectura del 79 tampoc no seria anticonstitucional. És a dir, el Tribunal Central moltes vegades no diu..., diu que el que ha fet el Govern és constitucional; no diu que una altra manera d'actuar, una altra manera d'interpretar els textos no podria ser també constitucional. És més, recentment hi ha una sentència del Tribunal Constitucional, amb motiu —ja ho he dit abans— de la regulació d'un sector de la pesca, que, justament en aquests temes, ens dóna la raó.

Resumint, es tracta que les competències en matèria de política econòmica s'hagin de subjectar només a les bases i a la coordinació de la planificació general de l'activitat econòmica; de la planificació general, no de l'ordenació ni de la planificació detallista de l'activitat econòmica.

Tercer punt —recordin vostès: primer, competències exclusives, segon, poder fer una política econòmica—: una llibertat de decisió per a les subvencions, llevat de les que, per definició estatutària, o per acords amb l'Administració central o per imperatius de les normes comunitàries de Brussel·les tinguin un caràcter finalista. La garantia, a més que les subvencions i, en general, el Pressupost General de l'Estat, no seran utilitzats per incidir en camps propis de la Generalitat, saltant-se, o anul·lant de fet, les competències autonòmiques.

Quart punt: la ràpida resolució dels traspassos pendents.

Cinquè: la ràpida resolució, també, de tots els temes no pròpiament competencials, però que han quedat pendents després de les negociacions financeres del passat mes d'octubre. Són, entre d'altres, els següents: el cost de la normalització lingüística, alguns temes concrets de finançament especial, l'establiment d'un sistema acceptable de relació i de funcionament entre la Generalitat, el Govern central i la Comunitat Econòmica Europea, en la qual l'Administració central porta un gran retard en els seus plantejaments, el tema ja esmentat abans dels fons econòmics europeus, i alguns de menys importants.

Sisè punt: una solució definitiva en el tema del finançament, de manera que aquest sigui suficient; és a dir, respectuós amb l'exigència de solidaritat, però ajustat a les necessitats

d'un país com Catalunya.

Ben entès que el Govern central i la Generalitat coincidim en la necessitat d'una paulatina aproximació a la solució definitiva, i ben entès, també, que estem d'acord —ells i nosaltres— que d'immediat no s'ha de replantejar aquest tema. Però queda pendent per a més endavant, òbviament.

En tractar el tema del finançament vull repetir, un cop més, que el desig del Govern de la Generalitat és poder assumir el màxim grau possible de corresponsabilització fiscal, el màxim grau possible. Contra el que, de vegades, se'ns ha atribuït, no defugim aquesta responsabilitat, no l'hem defugida mai, sinó que reclamem poder-la exercir; no ens frena la impopularitat que de vegades revesteix l'acció fiscal. Un govern ha d'estar sempre disposat a assumir els aspectes menys simpàtics de l'acció de govern, si no no és un govern, i, per altra banda, la corresponsabilitat fiscal ens donaria, de fet, un grau més alt d'autonomia.

Setè punt : una policia autonòmica de prou entitat, amb prou capacitat d'actuació i de desplegament, no bloquejada per la Junta de Seguretat, sense que se li posin traves per lliurar ella mateixa els detinguts als jutges, i dotada d'un sistema de finançament similar al que, fora de concert, l'Administració central proporciona a la policia basca.

Vuitè : un tractament no discriminatori per part de l'Administració central de les peticions fetes per la Generalitat als fons econòmics de la Comunitat Econòmica Europea.

Novè : el respecte de les competències autonòmiques en tot el referent a la Comunitat Econòmica Europea, és a dir, el respecte a la distribució intrastatal de les competències que resten a l'Estat espanyol, un cop transferides a Brussel·les les funcions i titularitats que, d'acord amb el tractat comunitari, corresponguin a la Comunitat Econòmica.

Desè punt : l'ajustament de determinats aspectes de simbologia, representació i jerarquia.

Onzè : una especial consideració als aspectes lingüístics i culturals de l'Estatut. És cert que l'Estat en el seu conjunt, és a dir, l'Estat espanyol té una sobirania que ni l'Estatut ni la Constitució rebaixen ni alteren. I és cert que aquest concepte de sobirania ajuda molt fortament en el terreny polític, establint un rang diferent entre l'Estat espanyol i el Govern central i la Generalitat. També és cert que això és encara més evident en el camp internacional. I que en el terreny econòmic també és cert que hi ha unes responsabilitats globals, macroeconòmiques i de planificació general que només l'Administració central pot assumir. Tot això és cert. I encara algunes coses més d'aquest estil. Però no és menys cert que tots aquests conceptes de sobirania i de superioritat jeràrquica no poden jugar en el cas de la llengua i de la cultura. Una llengua és una llengua, igual que una altra; i una cultura és una cultura, igual que una altra; sigui quina sigui la seva importància demogràfica. En aquests camps no hi pot haver cap mena de supeditació.

Seria injust silenciar o negar la recuperació important, legal i real —ja ho he dit abans— que hi hagut en aquest terreny; seria injust silenciar o negar que, a part del mèrit principal del poble català, que ha defensat la seva llengua i la seva cultura a peu i a cavall, que, a part d'això, la Constitució, l'Estatut i la pràctica política d'aquests darrers deu anys ha fet possible, ha ajudat aquesta recuperació. Però queden punts per resoldre que l'extrema importància, la decisiva importància per a nosaltres

d'aquest tema, obliga a solucionar definitivament.

Dotzè punt —i m'han de perdonar, que ja sé que tot això és molt repetitiu, ja he dit que això era el positiu del negatiu, però és que aquest és un debat en el qual tot ha de quedar clar, no ens poden dir després «és que no ha quedat clar, ben bé, el que demanaven, han fet una crítica però no ha quedat clar el que demanaven». Naturalment, el que demanem —ja ho he dit abans— és el revés, el contrari, del que hem criticat; i tot això, per tant, resulta reiteratiu; però ja hem dit abans que es tracta que a aquest debat hi dediquem tot el temps que calgui. I, aleshores —ho repeteixo—, dotzè punt : demanem la modificació dels criteris del Govern tendents, a través dels diversos mecanismes que ja he explicat de recuperació de competències, a rebaixar el sostre estatutari.

Tot això —per exemple, aquest últim punt, i, en general tot el que he dit—, només requereix un canvi d'actitud política, només requereix un canvi d'actitud política, perquè tot el que demanem entra en el camp de la Constitució i, al nostre entendre, en el camp de l'Estatut.

O sia, que el que reclamem és un Estatut d'autogovern, amb ampli marge per a les decisions polítiques pròpies. Autogovern és això, és poder prendre decisions polítiques pròpies, no és la descentralització administrativa i encara controlada i sotmesa constantment a un erosionant i desconfiat control.

Podria afegir alguns punts més, però, en fi, aquests són els essencials. I, ara, jo els torno a demanar que llegeixin, que tornin a llegir, amb deteniment, l'Estatut de Sau, i que el llegeixin recordant bé qui el va fer. És a dir, que tornem a pensar què demanàvem i, bé, recordar també qui el va fer l'Estatut de Sau. El vam fer entre tots, socialistes —que eren els més nombrosos—, comunistes, centristes d'UCD, aliancistes, representants d'Esquerra Republicana, demòcratacristians i convergents. Doncs bé, aquell Estatut demanava tot això que jo ara reclamo; i més i tot, demanava més i tot, demanava més.

Però un cop votat l'Estatut del 79, vàrem creure que, en l'essencial, tindríem, no l'Estatut de Sau, però sí tot això que ara explico. I no ho tenim. Vàrem creure que aquesta versió moderada del plantejament inicial, que era una versió feta, recordem-ho, des d'un esforç de comprensió envers la problemàtica general d'Espanya —era el preu del pacte—; que, malgrat tot, aquesta versió, ens situaria en aquest sostre que ara estic descrivint que no és el de Sau, i no ens hi situa. No ens hi situa per voluntat política del Govern central i, de vegades també, per decisió del Tribunal Constitucional, amb el benentès, però —i ho torno a dir, encara que ja ho hagi dit abans, però hi he de tornar a insistir— que força sentències desfavorables del Tribunal Constitucional no ho són per anticonstitucionalitat expressa de l'acció del Govern central, sinó que ho són per no-anticonstitucionalitat expressa; és a dir, el que fa el Govern sovint no és anticonstitucional, però podria actuar de manera molt més autonomista, sense ser tampoc anticonstitucional; és a dir, sense canviar res dels textos constitucionals i estatutaris, el Govern pot actuar d'una altra manera; pot actuar, si vol, d'acord amb la lectura del 79 —i això és important, ho vull subratllar—; sense canviar res dels textos, el Govern central pot actuar d'una altra manera, d'una manera de la que ho fa, i és això el que demanem. Demanem una rectificació de la política autonòmica del Govern central, demanem una nova negociació; és això el que demanem.

Com ja he explicat, l'Estatut del 79 fou un pacte, un pacte d'Estat; un pacte de Catalunya, de tot Catalunya, amb el conjunt de l'Estat; un pacte amb l'Estat espanyol per resoldre definitivament la qüestió de l'encaix de Catalunya en el conjunt d'Espanya, i per construir un nou Estat; un pacte a través del qual assumíem plenament la generalització estatutària —que sabíem que ens perjudicaria— i moltes limitacions respecte a Sau, però, d'acord amb la lectura que de la Constitució i de l'Estatut fèiem tots en aquell moment, d'acord amb allò.

Tothom que va assistir a les negociacions de la Moncloa el mes d'agost del 79 —no cal especificar noms—, tothom que hi va ser —del Govern o de l'oposició, dels partits estatals o dels partits catalans—, fossin polítics o fossin tècnics, tothom, entenent, i tothom deia aleshores, per exemple, que una competència exclusiva era una competència exclusiva. Ara han sortit molts dictàmens, tota una quantitat de dictàmens administratius, de ciència administrativa, que diuen que no és així; però no era així en aquell moment, i nosaltres ens hem de referir al pacte: els pactes s'han de complir, les peses no es poden canviar enmig d'un procés de pesada, no es poden canviar. I això es va dir explícitament, com també es va dir explícitament, molt explícitament, per part d'UCD, i per part del PSOE, i per part del Govern d'aleshores, que la generalització autonòmica no rebaixaria el contingut del nostre Estatut; i recordo perfectament les persones que hi eren i que ho deien, que no són persones, excepte les d'UCD, que hagin passat, diguem-ne, a ser un pur record històric. Això era una part essencial del pacte, aquest consens general, era una part essencial del pacte, perquè els acords, les concessions, les autolimitacions que hi hagué en aquella negociació per una banda, i, per l'altra —i això segon és el que ara vull subratllar—, el consens molt general que, gràcies a aquest esperit conciliador i moderat, es va donar de catalans i de no catalans, no solament constituïa un pacte —com ja he dit— amb el seu corresponent preu —com també ja he remarcat—, sinó que, a més, era la garantia del pacte, del compliment del pacte; i aquest pacte no s'ha complert, aquest pacte ha estat trencat. I, recollint —i dispensin que, per una vegada, faci referència al partit de la coalició governant— el lema congressual d'Unió Democràtica, jo ara el repeteixo: «L'Estatut, pacte d'Estat, fem-lo complir». Aquest és el lema. Perquè el Govern central no el respecta, i ja ha quedat clar, em sembla, a través de la meua exposició, que podria ser molt i molt més prolix, i molt i molt més complet.

Permetin-me ara una altra referència; una referència, aquest cop, d'un polític socialista, una referència d'un discurs seu en la sessió de ratificació de l'Estatut de 1979 al Congrés dels Diputats. I és una referència que faig no pas amb ànim polèmic, ben al contrari, la faig perquè demostro una preocupació pel futur de l'autonomia que coincideix amb el que he estat dient.

En aquesta sessió, el Diputat senyor Joan Raventós, va parlar del perill d'un retard innecessari en els traspassos. I, sobretot, va insistir en el risc de la reducció dels continguts de l'Estatut a través d'un programa de lleis orgàniques o marc que el modifiquin reduint o desvirtuant les competències estatutàries.

Va dir més, el senyor Raventós, i també molt ben dit. Va dir: «També l'acció de l'Administració central de l'Estat pot reduir els continguts i competències estatutàries, ja sigui a través de la política pressupostària, o bé reorganitzant, en de-

terminats sentits i orientacions, l'Administració perifèrica en la comunitat autònoma, provincialitzant el que era regional, o impulsant instituts autònoms dependents directament de l'Administració central de l'Estat». I va acabar dient que confiava que aquests i altres mètodes del centralisme de recuperació competencial —mètodes més exactament, deia ell, destinats a buidar de contingut l'autonomia— no es produïrien. Doncs bé, s'han produït, i s'estan produint i el temor del senyor Raventós era justificat.

Per això ara demanem —repeteixo el que ara he dit— una rectificació de la política autonòmica del Govern central.

Veient quina era l'evolució autonòmica la tardor de 1985 —i després hi he insistit alguna altra vegada— vaig demanar al President del Govern, el President Felipe González, que organitzés, al més alt nivell del Govern central i de la Generalitat, una discussió a fons sobre el concepte de d'autonomia i sobre el sostre estatutari —vostès saben que sempre hi hem insistit, nosaltres, en aquest terme, el concepte d'autonomia. Finalment, ara sembla que s'obre, potser, una nova possibilitat de negociació a través de la recent creada comissió de coordinació. Per a nosaltres, aquesta comissió de coordinació ha de permetre això, i ens va semblar, quan fa tres mesos ens la varen proposar, que obria una porta en aquest sentit. I per això li vàrem donar una resposta del tot positiva. Ara veurem si dóna el joc que, al nostre entendre, ha de donar; veurem si és o no és la comissió adient i, si no ho és, demanaré al President del Govern que replantegi la seva proposta i que, òbviament, replantegi la comissió. En tot cas, la Generalitat vol i necessita negociar al nivell i en la forma adients. Això és el que demanem.

Els nostres objectius, el nostre sostre han quedat —crec— ben definits amb tot el que acabo d'explicar, però, a part d'això, els vull dir que em proposo visitar el Rei i visitar el President del Govern per informar-los de tot el que acabo d'exposar. El tema és prou seriós i té —diguem-ne— prou projecció històrica perquè el Cap de l'Estat sàpiga, sense intermediaris, què és el que pensem. I perquè amb el President del Govern puguem analitzar, personalment, la possibilitat de tornar a la lectura estatutària i constitucional de 1979.

Naturalment, si al cap d'un temps es confirmés la lectura actual, que porta una versió irrisòria —la paraula «irrisòria» no és exagerada, tangencialment podríem arribar-hi—, que portaria —diguem-ho així— a una versió irrisòria de l'Estatut, hauríem de plantejar el tema de la seva revisió. Si d'aquí un temps veiéssim que les subvencions s'han de liquidar i justificar a Madrid, que les competències exclusives són simplement eliminades, que ens haguéssim quedat ja, de fet, sense competències agrícoles, i si se'ns digués —i moltes altres coses per l'estil— que res de tot això és contrari a l'Estatut, si el Tribunal Constitucional ens digués, el Govern i sobretot el Tribunal Constitucional ens digués que res d'això és contrari a l'Estatut, nosaltres, amb recança, amb recança, òbviament, però amb decisió, hauríem de demanar, demanariem la revisió de l'Estatut, i ho fariem pensant que la preocupació per la governabilitat de tot el país o la prudència política no han merescut cap mena de consideració. Com tampoc n'haurien merescut, no n'haurien merescut cap, la llarga lluita del catalanisme polític o la realitat innegable de la personalitat pròpia del poble català.

La veritat és que no ens agradaria gens haver-ho de fer, perquè els textos fonamentals són fets perquè durin i cal mirar

d'adaptar-s'hi, i ho hem de mirar, hem de mirar d'adaptar-nos-hi, però el President de la Generalitat té l'obligació, té també l'obligació d'advertir al poble de Catalunya que, pel camí que anem, ens quedarem sense Estatut o quasi. I té l'obligació de fer un nou esforç negociador, i tindria l'obligació —si arribés el cas i no quedés més remei— de replantejar l'Estatut i de demanar-ne la revisió.

En resum, què és el que volem? Ho repetiré encara que sigui a risc de fer-me reiteratiu; jo no vull que hi hagi en aquest discurs meu cap mena de malentès —encara que sigui a costa d'esgotar una mica més la paciència de vostès—, que no hi hagi cap mena de malentès. Per tant, a part de descriure, amb una certa proximitat, quins són els punts que configuren el sostre que reclamem, a part d'això ara vull repetir què és el que demanem d'una manera concreta, ara. Volem l'Estatut del 79, aplicat i interpretat des de la mateixa voluntat de pacte que el va fer possible; l'Estatut del 79 llegit de la manera que ens va disposar a tots a acceptar-lo, malgrat les diferències que tenia amb el de Sau. Volem aquell Estatut, no en volem un altre, no reclamem més, tampoc volem que ens donin menys. I ara, de fet, se'ns està donant un altre Estatut, molt inferior. I quan dic «negociar» vull dir negociar per restablir el marc d'interpretació de l'Estatut del 79, vull dir això. I quan dic «rectificar» vull dir canviar l'actual política autonòmica que ens allunya de l'anunciada el 79, vull dir canviar una política molt diferent, la d'ara, molt diferent de la que tots esperàvem l'any 79. I quan dic que «en defecte de tot això serà necessari revisar l'Estatut», no vull dir altra cosa que redactar l'Estatut de tal manera que no permeti més lectures que la que tots volíem l'any 79. Si la flexibilitat pot permetre el contrari del que tots volíem, nosaltres hem de demanar redaccions més rígides i més explícitament coincidents amb la nostra voluntat autonòmica. Això és el que volem, simplement.

Qualsevol altra lectura, qualsevol altra interpretació que es vulgui donar al que he estat dient serà el resultat d'una voluntat interessada. Per això ho he volgut subratllar ara una vegada més. El que vull dir és, simplement: volem que el pacte de l'Estatut de 1979, que el pacte que l'Estatut de 1979 representa sigui respectat.

No és això sol el que vull plantejar al Parlament de Catalunya i que vull discutir amb el President del Govern. Si la possibilitat d'haver de demanar la revisió de l'Estatut preocupa, no és només perquè seria un mal senyal i perquè constituiria la fallida d'una esperança per a Catalunya, seria també perquè representaria un fre, que pot arribar a ser molt fort, en la voluntat col·lectiva catalana de contribuir al gran salt endavant que ara Espanya pot donar. Abans ho deia. Ni Catalunya en el seu conjunt, ni el nacionalisme català en les seves versions àmpliament majoritàries no s'han desinteressat mai de la problemàtica general d'Espanya ni han renunciat mai a participar a fons en el seu progrés polític, social i econòmic.

Ja sé que això no és admès, o no és entès, o no és cregut per molts a la resta d'Espanya. També recordo la frase que en el Congrés de Diputats es va haver de sentir dir en Francesc Cambó: «Vostè ha de triar entre ésser Bismarck o Bolívar», és a dir, entre la unitat d'un país o el desenganxament d'una part d'aquest país del conjunt, o dit en el meu llenguatge, més real, o almenys més actual, entre impulsar el progrés d'Espanya o afermar la personalitat nacional de Catalunya. Aquesta

frase, que van aplicar a en Cambó, es podria aplicar a molts altres polítics catalans, per exemple, a en Valentí Almirall; per exemple, al mateix Prat, que escriu *La Nacionalitat catalana* però que inspira el manifest de *Por la España grande*. El President Macià, si més no el President Macià de 1931 fins a la seva mort, el President Companys. Vostès han llegit els discursos del President Companys durant la discussió de l'Estatut de l'any 1932? També ell fou, més o menys segons els moments, un apassionat polític republicà espanyol i, alhora, un defensor molt i molt gelós i generós i heroic, dels drets de Catalunya. I és que això que alguns veuen com a una contradicció, per a nosaltres no ho és. Podrà ser incòmode —i de vegades, ho és—, podrà no entendre's, podrà conduir-nos més d'un cop a un fracàs, però la coexistència de l'afirmació catalana i catalanista i la voluntat de contribuir a fer una Espanya gran forma part del sentiment i del pensament catalans i, evidentment, forma part també del catalanisme, almenys dels sectors majoritaris del catalanisme. Pot ser incòmode, com deia, i àdhuc de mal acceptar, però és el que som i és com som.

No els estranyi, per tant, que acabi el meu discurs sobre l'Estatut amb una referència al nostre projecte a nivell general d'Estat, tenim un projecte en el qual coincidim molts catalans de sectors diversos i no parlo de cap proposta política, parlo que Catalunya, en el seu conjunt té una actitud i una visió esperançada i fa una oferta constructiva al conjunt del país. És un projecte de resposta al gran desafiament que Espanya té plantejat a hores d'ara. És el desafiament que configuren la integració europea i el mercat únic europeu de 1992 i la gran transformació tècnica, social i econòmica que es produirà durant els propers anys, a cavall, probablement, d'un considerable creixement econòmic. És el desafiament de la modernitat, de l'obertura al món i del canvi, en profunditat, del país; és el desafiament d'un gran salt quantitatiu i qualitatiu alhora.

Aquest desafiament, Espanya el pot guanyar, però no li sobra res per guanyar-lo, no li sobra res. No pot renunciar a res per guanyar-lo. I, òbviament, no pot renunciar Catalunya, no pot renunciar a comptar amb ella només a mig gas, parcialment, més a nivell d'impulsos individuals que d'una gran mobilització col·lectiva.

La nostra resposta, o la nostra proposta, comporta, des dels elements que avui fan possible una sensible recuperació econòmica a Catalunya fins als Jocs Olímpics, des de la represa de la capacitat d'iniciativa fins a l'educació de projecció internacional, des de la voluntat de transformar les infraestructures del país fins a l'accentuació del nostre estil, alhora europeu i mediterrani, de viure i de fer.

Quan Barcelona demana —i obté— els Jocs Olímpics, quan Catalunya es declara disposada a portar el TGV fins a Barcelona i, quan en general, es planteja més que ningú arreu de l'Estat el que ara se'n diuen megaprojectes. Quan la iniciativa privada aquí es declara disposada a emprendre obres que sense fe en el país i en el seu esdevenidor no es podrien plantejar, quan Catalunya, en general, i sovint Barcelona, més particularment, són presents arreu del món molt més que ningú a Espanya, i quan parlem de crear un gran nucli econòmic a cavall dels Pirineus i en el Mediterrani nord-occidental, un nucli que complementi el del nord d'Itàlia i el de Lió i Grenoble i el del sud d'Alemanya i el del Rin, quan propugnem cremar les naus per no tornar enrere el nostre europeisme i el nostre occidentalisme;

quan fem tot això i moltes més coses com aquestes estem dient com creiem que ha d'actuar Catalunya i també com creiem que ha d'actuar el conjunt d'Espanya. Diem que ha d'actuar amb confiança i amb una ambició gran, encara que ponderada. I que ho ha de fer mobilitzant totes les seves energies, jugant la carta de la iniciativa a tots els nivells, i que és la carta de la llibertat i de la creativitat.

Aquesta carta, Catalunya la jugarà; l'ha jugada també en èpoques difícils, molt difícils, i si som el que som, tot i les nostres limitacions i de vegades, els nostres fracassos, és perquè molts cops hem jugat aquesta carta, aquesta carta que ara jugarem. Que la puguem haver de jugar poc o molt al marge, com sovint hem hagut de fer, depèn en part de nosaltres, però no només de nosaltres. Ara, en bona part, depèn que no morin les esperances nascudes fa uns anys, i és això el que vull dir al President González.

Sé que de vegades aquest llenguatge fora de Catalunya irrita, que irrita gent de color polític ben divers, perquè diuen: «els catalans tenen tendència a parlar en estat d'igual a igual», i creuen que no tenim dret a parlar com parlem, ni a erigir Catalunya en un interlocutor especial, però Catalunya és un interlocutor especial, Catalunya és un interlocutor especial. I nosaltres hem defensat prou la governabilitat del país quan alguns encara practicaven el perillós joc de la demagògia.

Nosaltres, els catalans, hem acceptat per solidaritat la generalització d'unes autonomies que ara, sovint, ningú no defensa, ni els seus beneficiaris, de vegades. I molts de nosaltres hem defensat la política econòmica del Govern com més enllà de les divergències polítiques hem cregut que calia fer-ho. Nosaltres, tot Catalunya, vull dir, hem defensat l'europeisme espanyol quan encara no estava de moda, quan encara, des de la dreta, i des de l'esquerra, era mal vist. I nosaltres, amb més continuïtat que ningú, hem procurat, també en els moments de més crisi política i econòmica —i moral— mantenir la moral col·lectiva. Tot això, i més coses, ens proporciona als catalans —a tots nosaltres—, ens proporciona un capital moral i polític que ens dóna dret a parlar amb la força amb què ho fem. Volem que d'una vegada l'afirmació de Catalunya i el seu reconeixement a través d'un pacte, que per desgràcia a hores d'ara està

trencat, que aquesta afirmació i aquest reconeixement es produeixin plenament i obrin la porta, no a la participació intermitent i recelosa que tradicionalment hi ha hagut, sinó a un entusiasta bolcar-se en la tasca transcendental de vèncer aquest gran desafiament col·lectiu de finals del segle XX.

Senyores i senyors diputats, vull acabar per on he començat, per l'afirmació de la voluntat de ser, que és la base del nacionalisme i de l'autonomisme catalans, que, de fet, és la base del sentiment col·lectiu del nostre poble; però d'una voluntat de ser que no s'esgota, que no s'ha d'esgotar en ella mateixa, sinó que és una voluntat de ser per fer quelcom d'important i de positiu. Recordin allò que tantes vegades hem dit: «volem ser un poble, un poble que valgui la pena, un poble del qual ens puguem sentir orgullosos». Doncs, bé, ara Catalunya té enfront seu uns grans desafiaments i la possibilitat de respondre-hi. Té els Jocs Olímpics del 92, però té un bon ciment molt més estable i definitiu que aquest: té el mercat únic europeu. Té també el desafiament del gran canvi social i econòmic, tècnic i cultural que es produirà i el de la radical internacionalització de la seva economia i de tota la seva societat. Tot això pot anar molt bé o pot anar malament. Jo crec que pot anar molt bé.

Però té, Catalunya, un altre desafiament, que és el de ser —com ja he dit—, i ser d'una manera positiva. Nosaltres hem estat durant segles d'opressió i de difuminació, i la conservació i la potenciació d'aquest ésser i l'estímul competitiu que ha produït la necessitat de no abandonar-se expliquen que Catalunya tingui, més enllà fins i tot dels fets bàsics de llengua i cultura estrictes, que tingui un caràcter especial, creador i vitalista, i que hagi construït una molt important i molt operativa societat civil.

Tot això necessita ser reconegut, i el reconeixement ara es fa a través d'una autonomia real per poder treballar amb plenitud i amb eficàcia. Confio que aquest debat ens hi ajudarà.

El Sr. PRESIDENT: Bé, moltes gràcies, Molt Honorable senyor President.

Acabada aquesta part, que és la que pertoca avui, suspendrem la sessió per reprendre-la demà, a les deu del matí.

Se suspèn la sessió.

(Són tres quarts d'una del migdia i tres minuts.)